

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/202447,Zmarl-major-Stoslaw-Kowalski.html>
08.04.2026, 06:01

Zmarł major Stosław Kowalski

W wieku 102 lat zmarł major Stosław Kowalski, jeden z ostatnich żołnierzy 2. Korpusu Polskiego, uczestnik bitwy o Monte Cassino. Na portalu historii mówionej IPN [Opowiedziane.edu.pl](https://opowiedziane.edu.pl) opublikowane zostały wspomnienia świadka historii.

Jest maj 1944 roku. Trwają zacięte walki o klasztor na wzgórzu Monte Cassino. Zdobywanie niemieckich umocnień pozwoli otworzyć aliantom drogę na Rzym. Do najzacieklejszych atakujących należą Polacy z 2 Korpusu Polskiego dowodzonego przez gen. Władysława Andersa. Jest wśród nich kapral podchorąży Stosław Kowalski, który jeszcze przed głównym natarciem wojsk polskich otrzymuje rozkaz rozpoznania terenu...

Obejrzyj fragment notacji

„Walki były, przez osiem dni się zdobywało kilka metrów do góry pomiędzy skałami, drzewami i tak dalej. I później Niemcy kontratakowali i znów nas dawali na dół. I tak kilka razy było, że szło się do góry, a Niemcy nas biły z góry na dół. Inwazja trwała kilka dni. Ja na początku stawałem pod górą, zupełnie pod górą klasztoru, gdzie na szczęście miałem atak »Berty«. Wykryli moje miejsce pod górą i atakowali »Bertą«. »Berta« miała jak przy wystrzale to było duże pociski (...). Pewien świst jak leciał i leci ten świst i prawie i tak czujemy się nad głową, że nam już spadnie na nas. Spadł o kilka metrów po prawej stronie patrząc na klasztor, po prawej stronie robiąc dziurę mniej więcej na 10-12 metrów w szosie. Ucieszyliśmy się strasznie, że to... Ale za chwileczkę idzie drugi świst i coraz bliżej nas. Czujemy nad głową, że nam spadnie na głowy. I spada. (...). Nie wybuchła, nie

wybuchła, zrobiła jakieś 4-5 metrów dziurę w ziemi jak doszła do tego, ale nie wybuchła. I to był jedyny moment mojego strachu życia, gdzie uratowałem swoje życie. Nie mówiąc o pewnych rankach małych od moździerzy, które nas wzruszały, tylko o pewnej rzeczy bardzo ciężkiej dla mnie. To było na śmierć, która nas czekała jeżeliby pocisk »Berty« wybuchł. Na górze, to jak powiedziałem pełno zadowoleni i zmęczeni strasznie. Kilka tysięcy Polaków zginęło podczas ataku. Kilka tysięcy było rannych. Ale zdobyliśmy Monte Cassino. (...) Aż przyszedł dzień sławny 18 maja, gdzie rano polskie oddziały wkroczyły i zdobyły Monte Cassino. Monte Cassino zostało zdobyte, został wywieszony sztandar polski i zagrany Hejnał Mariacki. To było bardzo przyjemnie. Hejnał Mariacki z ruin klasztoru”.

Stosław Kowalski opowiedział nam o swoim dzieciństwie na Kujawach, wywózce do ZSRS, a następnie o wstąpieniu do armii gen. Andersa i szlaku bojowym, którego kulminacyjnym momentem była dla niego bitwa pod Monte Cassino. Po wojnie Pan Stosław wyemigrował do Argentyny.

[Obejrzyj notację](#)

***

Na portalu Archiwum Historii Mówionej IPN – Opowiedziane – znajdują się również [inne relacje świadków bitwy o Monte Cassino](#)

Dla nauczycieli zostały także przygotowane [scenariusze lekcji](#), w specjalnej sekcji edukacyjnej:

Opowiedziane.edu.pl to projekt Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej, gromadzący relacje z okresu dwudziestolecia międzywojennego, poprzez II wojnę światową, aż do obalenia komunizmu. O swoich doświadczeniach mówią żyjący świadkowie historii – znani i nieznani. Serwis jest narzędziem, które pozwala na zapoznanie się z archiwalnym zasobem IPN w zakresie historii mówionej.